

Багрій М. Ю.

група 2141, Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова (Миколаїв), nergal560@gmail.com

Ткаченко А. В.

викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, Національний
університет кораблебудування імені адмірала Макарова (Миколаїв),
ya.nastasiya91@yandex.ua

АРХЕТИПИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ В НЕЙРОЛІНГВІСТИЧНОМУ ПРОГРАМУВАННІ

У статті проаналізовані види архетипів, їх взаємодію між собою.

Ключові слова: *архетип, типи архетипів, тінь архетипу, дитина, трикстер, воїн, хазяїн, нейролінгвістичне програмування (НЛП).*

The article analyzes the types of archetypes, their interaction with each other.

Key words: *archetype, types of archetypes, shadow archetype, child, trickster, warrior, master, neuro-linguistic prediction (NLP).*

Актуальність даного дослідження обумовлена, в першу чергу широким використанням технік і методів в НЛП. В сучасному, динамічному світі виникає потреба налагодження ефективної комунікації. Техніки НЛП дозволяють розширити та якісно покращити спілкування між людьми та забезпечити більш ефективне досягнення поставлених цілей. Центральним поняттям в НЛП є розуміння архетипів.

Мета дослідження є аналіз архетипів та їх значення в НЛП.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати наступні **завдання:**

- з'ясувати суть поняття архетипів в НЛП;
- охарактеризувати види архетипів в чистому вигляді;
- проаналізувати прояви тіньової сторони архетипу;
- дослідити значення та можливості використання архетипів в НЛП;
- прослідкувати кореляцію комунікації між архетипами.

На сучасному етапі дана проблематика є досить розробленою. Серед вчених, які досліджують архетипи та їх застосування в НЛП, можна назвати Ю. Чекчуріна, М. Пелехатий, О. Герасимов, Е. Бардіну та ін.

Для дослідження означеної проблематики доцільно розпочати з визначення основних понять.

Нейролінгвістичне програмування – напрям у психотерапії і практичній психології, заснований на техніці моделювання (копіювання) вербальної і невербальної поведінки людей, що досягли успіху в будь-якій області, і наборі зв'язків між формами мови, рухом очей, тіла і пам'яттю [1].

Базовим поняттям в НЛП є поняття архетипів.

Архетип – клас психічних сенсів, події якого не мають свого джерела в окремому індивіді. Іншими словами, це сукупність образів та ідеалів, які не мають реального окремого прототипу у вигляді знайомої нам людині.

К. Г. Юнг припустив, що душа складається з трьох компонентів: «его», особистого несвідомого і колективного несвідомого. Згідно з Юнгом, его являє собою свідомість, а особисте несвідоме містить спогади, в тому числі ті, що були придушені. Колективне несвідоме – компонент унікальний. Юнг вважав, що ця частина душі служить формою психологічного наслідування. Вона містить всі знання і досвід, які притаманні нам усім як біологічному виду [2].

Всього виділяють 8 архетипів. 4 чоловічих і 4 жіночих, а так само їх тіні.

Архетип має свої певні шаблони поведінки, правила у взаєминах із людьми; власний набір правил, переконань і цінностей; унікальний прояв у взаєминах із протилежною статтю, так звані любовні стратегії. За його теорії, кожна людина починає свій шлях по колу з сектора «Божественне дитя», а закінчує в секторі «Самість». У кожному секторі є світлі і темні сторони для чоловіків і жінок. Людина поєднує в собі обидва типи на будь-якому етапі життєвого шляху [3].

Так чи інакше, якщо людина не застряє в якомусь одному архетипічному квадраті, то проходить всі області від дитинства до старості, і в цьому випадку вона виглядає досить гармонійно і соціально-прийнятно. Якщо ж відбувається певне застрягання, то архетип, в силу свого несвідомого впливу, починає

проявляти себе в поведінкових стратегіях особистості. В цьому випадку виявляються перекоси архетипу [4].

Чоловічі архетипи «дитина» або «принц» і його тінь «бродяга» або «панк», «трикстер» і його тінь «чорний маг», «воїн» і його тінь «вбивця», «господар» – «самодур», «людодід».

Жіночі архетипи «принцеса» і тінь «повія» або «погане дівчисько», «жриця», «тінь» – «відьма», «мисливиця» – «амазонка», «господиня» – «жахлива мати» або «людодідка».

Дослідників доцільно дати коротку характеристику кожного із архетипів в чистому вигляді та тіньової сторони. **Чоловічі архетипи:**

1) *Принц*: хороший хлопчик, зразкова дитина. Тінь *бродяга*: розпещений, намагається виставити своє «я», показати що йому все одно на похвалу;

2) *Трикстер*: душа компанії, сміливий, кмітливий, хитрий, з почуттям гумору. Тінь *чорний маг*: використовує всіх і все в своїх тимчасових цілях, маніпулятор;

3) *Воїн*: мужній, тактик, захисник. Тінь *вбивця*: суворий, агресивний, жінки тільки для задоволення;

4) *Господар*: прагматичний, надійний, приземлений, несе відповідальність за все, що відбувається в його володіннях. Тінь *самодур* (людодід): чіткий поділ на своїх і чужих, причому «свій» може стати чужим, якщо не послухається, скнара, тиран.

Жіночі архетипи:

1) *Принцеса*: відмінниця, леді, високі ідеали, потребує уваги. Тінь *повія*: оторва, лінива, розпещена дочка, відмінниця, яка цього соромиться;

2) *Жриця*: добре розвинена інтуїція, непередбачувана, хитра. Тінь *відьма*: спокусниця, грає чоловіками;

3) *Мисливиця*: прагне брати участь в чоловічих іграх на рівних, до інших жінок відноситься співчутливо-презирливо, практична, стримана, кар'єристка. Тінь *амазонка*: прагне перемагати в чоловічих іграх, бути краще будь-якого чоловіка, занадто раціональна, скритна;

4) *Господиня*: терпляча, справедлива, годувальниця, безкорислива. Тінь *людоїдка*: прагне все контролювати, всіх вчить і ображається, якщо її не слухаються, показне терпіння, тиранить своєю жертовністю.

Перехід між архетипами проводиться через тінь. Неможна перейти на наступний рівень, не побувавши в потаємних кімнатах минулої локації. Є певні методики переходу між архетипами, але для цього треба точно знати свій архетип, наблизений до чистого архетипу. За певними методиками необхідно пережити тінь цього архетипу. Це займе менше часу, але буде вимагати достатньо багато ресурсу. Коли пройдені всі рівні і всі таємні кімнати відкриті, то настає так зване просвітлення.

Кожен архетип вимагає певної поведінки. Наприклад, для «дитини» важливе постійне схвалення. Якщо схвалення недостатньо, або ж його взагалі не буде, то вона почне переходити в тінь і доводити всім що вона найголовніша.

Або жіночий архетип «жриця» – любить увагу чоловіків, любить почувати себе принцесою в їх компанії. Нестача уваги викликає потребу маніпулювання сильною половиною, так би мовити гру.

У роботі з відносинами важливо розуміти, звідки йде потреба, почуття, думки або поведінка в стосунках. Вибір партнера часто буває пов'язаний саме з архетипом. Вивчення архетипів дозволяє визначити дійсні потреби в стосунках, психологічний голод та ідеали. Працюючи з ними можна змінити сценарій відносин.

Таким чином, основна мета дослідження, а саме архетипи та їх значення в НЛП була досягнена повністю. Окрім того були вирішені всі поставлені завдання:

- з'ясували суть поняття архетипів в НЛП;
- охарактеризували види архетипів в чистому вигляді;
- проаналізували прояви тіньової сторони архетипу;
- дослідили значення та можливості використання архетипів в НЛП;
- прослідкували кореляцію комунікації між архетипами.

Список використаних джерел

1. Архетип (психология) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D1%85%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BF_\(%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%80%D1%85%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BF_(%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F)). – 06.11.2017. – Назва з екрану.

2. Архетип по Юнгу [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://aboutyourself.ru/psi-lich/arhetipy-po-yungu.html>. – 14.06.2015. – Загл. с экрана.

3. Правдина С. «Архетипический Квадрат» Тома Четуинда [Электронный ресурс] / С. Правдина. – Режим доступа: <https://www.b17.ru/blog/33156/>. – 17.03.2016. – Загл. с экрана.

4. Спирица Е. Архетипический квадрат под микроскопом [Электронный ресурс] / Е. Спирица. – Режим доступа: <http://page.iar.ru/arhetipicheskij-kvadrat-pod-mikrosko/>. – 13.01.2016. – Загл. с экрана.